

UJ KELET

Macedónia

Valamikor sokat hallottunk Macedóniáról. Allítólag ez lett volna Európa puskaporos hor-dója: a tüzfészek, ahonnan az egész kontinenst lángba lebst borítani. Európai ember képzeletét között ez a Macedonia ugy élt, mint az örökös nyugtalanság, zürzavar, lázadás és renitensedés. Az elmaradhatatlan macedón bandák, amelyek folyton nyugtalanítottak valakit, a komitácsik, övükben pisztolya! és törrel, kezükben füstölő kanócu bombával, a nyughatatlan Balkánon is a vásott gyerekek voltak. Volt idő, amikor egyebet se lehetett olvasni a világsajtóban, mint ezeknek a komitácsik bandáknak rémes tetteit. De jött a világháború, amely ezerszeresen tultett a kis balkáni verekedéseken, Macedonia bevonult a kontinensre, Belgiumtól Csingtauig mindenütt komitácsik tetteiről borzadoztak égne az emberi sörények. Öt éven át az egész művelt föld macedonizálódott és Macedonia szemérmesen és szégyenkezve bujt meg régi hírdedsége kopott emlékei közé. A világháború, amely oly sokat köszörhet Macedóniának, oly sokat tanult tőle, oly sok dolgotban másolta és követte, nem volt tulságosan hálás a mesterrel szemben. A nagyhatalmak három részre darabolták, az egyik részt Szerbia kapta, a másikat Bulgária, a harmadikat Görögország. A békekötések óta nem sokat hallottunk róla, itt ott egy egy komitácsik társaság állépte a hárt. Llytatta a régi mesterseget, rabolt, gyilkolt: amit a szomszédos állam barátság-talan ténynek tekintett, felvilágosítást és elégtelt kért. Jegyzékekkel az ügyet elintézték, utána újra csend volt macedóni földön.

Most újra hallanunk kell Macedóniáról. Hangos, égnekszaladó jajszó érkezik a szerbek-annektálta darabról. Nem a fegyveres bandák, nem a garázda legények, nem a törös-övü izgágák felől érkezik a jajszó. A zsidók jajgatnak Macedóniában, a zsidók, akik keleten, s macedón földön is mindennapi szavaik között éjtik a jajt, a másutt oly ritka indulatszót. Nyilván sok baj volt a zsidókkal szerb Macedóniában, nyilván sok alkalmat adtak a szomszéd komitácsiknak rablásra, gyujtogatásra és öldöklésre, meg kell tehát büntetni őket, meg kell szüntetni őket, mint okot s ez csak egyképen lehetséges, ha egytől-egyig kiutasítják az országtól. Igaz e a hír vagy sem, még nem tudjuk. Hinni akarjuk, hogy nem igaz. Bár most újra megerősítik, félhivatalos távirati irodák adják tudtul s mi, akik zsidók dolgában sötétebben látunk, mint egyebekben, feltesszük, hogy igaz. A szerb kormány Macedonia területéről minden zsidót kiutasított. Hogy mi volt az ok? Ki tudja? Bizonyára semmi más, csak az, hogy zsidók voltak, hiszen ma világáramlat valósággal, hogy a zsidókat tegeyek felölössé mások hibáért és büneiért, talán a bandák határillongásai mögött is a zsidó destrukciót keresik. Ha keresik, meg is találják és ha megtalálják, nincs más megoldás: kézbe kell venni az állami kancsukat és világgá kergetni a zsidót. Ezek a testvérek Macedóniában nem először szaladnak az erőszak elől, ötödfélszáz évvel ezelőtt Spanyolország kergette ki őket (mert a Macedóniában élő zsidók egytől-egyig spanyolországiak) most megismétlődik a véres fátum, hát csak fussanak újra, nagy ez a föld, keressenek maguknak új hazát és új existenciát.

És mégsem, nem akarjuk hinni, hogy így van. Képtelenség. A jugoszláv államalakulat soktekintetben rokonszenves, demokrata szellemű ország. Lehetetlen, hogy ott akadjon kormány, amely ilyen vad könyörtelenséggel csu-folja meg az emberiesség gondolatát. Lehetetlen, hogy Belgrádban ne respektálnak egy nemzetiség évszázados szerzett jogait és lehe-

tetlen, hogy ne respektálnak azokat a jogokat, amiket a magas hatalmak a békeszerződés szakaszai közé írtattak. A jugoszláv államokra ugyanolyan felboríthatatlanul kötelező a kisebbségekre és a zsidókra vonatkozó békeklauszula, mint minden más államra. Lehetséges volna-e, hogy épen ezt ne vennék semmibe az államok? És lehetséges volna, hogy ne legyen felsőbb faktor, amely ez ilyen szerződészegő bünt megtorolja? Mire van a tizes tanács? Miért a népszövetség? Szentül hisszük, hogy ha valóban megtörtént a kegyetlen és elszomorító tény, hogy a szerb kormány a macedóniai zsidókat kiutasította, a maga imponás erejével fog hatni a szerb zsidósövetség tiltakozó jegy zébe a belgrádi, a londoni és a párisi kormá-

nyoknál. Reméljük, hogy ezt a barbár és embertelen zsidóüldözö rendeletet szétépik, elége-tik, hogy még az emléke se kísérisen többé. Ha nem így volna, ha családunk kellene a demokratának híresztelt belgrádi kormányban, ha családunk kellene Londonban és Párisban, családunk a nagyrabcsüit népszövetségben, mélyeséges fájdalommal kellene látnunk, hogy a zsidó mindenütt világbitangja, minden föld-nek üthető és üzhető kóbor kuttyája, akinek nincs sehol egyetlen barátja. És ha ezt látjuk, meg kell láttatnunk minden zsidóval, azzal is, akit még nem ért el az ukrajnai és a macedóniai zsidók végzete. Mert a holnap sötét, ha nem fogunk össze és csak akkor süt ránk a nap, ha mindannyian újra egygyéválunk.

Briand fenyegefi Németországot

A német kormány kapitulálni fog — Az antant lefoglalja Németország külföldi érdekeltségeit — Felvonulnak a szövetséges csapatok

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, május 8. Fenyegetően közeledik május tizenkettedike, amikor utoljára van alkalma a német kormány az antant feltételek teljesítésére. A jelek szerint addig megoldódik a német kormányválság s az új kormány szakítani fog az eddigi német politikával. Már a „Matin“ is azt írja, hogy

a német kormány valószínűleg kielégítő választ fog adni az antant ultimátumára.

Németországnak — írja a párisi lap — be kell látnia, hogy a szövetséges hatalmak a megszállást komolyan veszik és ha Németország nem fizet, a szövetségesek nemcsak a Ruhr vidéket szállják meg, hanem messzebbmenő intézkedéseket is tesznek. Még határozottabb hangon adott kifejezést a szövetségesek szándékainak a legilletékesebb személy, Briand francia miniszterelnök. Kijelentette,

ha Németország nem teljesíti kötelezettségeit, a szövetségesek a Ruhr-vidéken túl is kiterjesztik a megszállást.

Ha azonban május 13-ig létrejön az egyezés, már a következő napon külön katonai bizottság megy Berlinbe, hogy a Reichsbank egész aranykészletét Párisba szállítsa.

Németországra ezenkívül még további kötelezettségek teljesítése is vár. A szövetségesek kártérítési bizottsága ugyanis elhatározta, hogy Németország köteles a szövetségesekre ruházni mindazokat a jogokat és érdekeltségeket, amelyekkel akár a német kormány, akár német alattvalók közhasznú vállalatokban, vagy különféle koncessziókban Oroszország, Ausztria, Magyarország, Bulgária és Törökország területén rendelkeznek, ideszámítva azokat a területeket

Az antant-bizottság munkája Bulgáriában

Szofia, május 8. (R. T. I.) A szófiai szövetséges bizottság folytatja Bulgária pénzügyi és gazdasági helyzetének tanulmányozását. A bizottság ezt a tanulmányutat a bolgár kormánnyal a legteljesebb egyetértésben teszi és nem kíván beavatkozni Bulgária belügyeibe, ellenkezőleg, tanulmányozza az eszközöket, amelyek a bolgár konszolidációt és a termelés fokozását szolgálhatnák. A bizottság küldetéséhez mértén foglalkozik a jóvátételi összeg megfizetésének ügyével is, amelyet azonban a bolgár költségvetés egyensúlyának megingatása nélkül fognak elintézni.

is, amelyeket Németország a békeszerződés értelmében elveszített.

Ezeket az érdekeltségeket át kell engedni a szövetségeseknek, akik a megváltási összeget kifizetik, vagy betudják a németek által fizetendő kártérítési összegbe.

Lloyd George angol miniszterelnök az alsóházban ismét hangsúlyozta, hogy Anglia Franciaország mellett áll. Kijelentette, hogy a Németországra szabott feltételek igazságosak, majd rámutatott azokra a szenvedésekre, amelyeket Franciaországnak a legutóbbi ötven évben a németek részéről el kellett viselnie két invázió következtében. Angliának — mondta Lloyd George — őszintén és odaadóan támogatnia kell Franciaországot, mert Franciaország áldozata annak a háborúnak, amelyet nem ő provokált. Az angol miniszterelnöknek még ellenfelei is tapsoltak.

Bármennyire megváltozott is a felfogás Németország jövő magatartásáról, az antant teljes erővel készül arra az eshetőségre, hogy Németország nem teljesíti a feltételeket.

A kölni hídfőn állandóan csapatok vonulnak keresztül, amelyek Essen, Solingen, Barmen és Bochmen városok felé tartanak,

hogy előkészítsék a megszállást. Az antant-csapatok parancsnoksága Düsseldorfban az átvonuló katonaság tisztjei részére ötszáz lakást rekviráltatott. Ezenkívül utasította a város vezetőségét, hogy a később érkező megszálló csapatok részére rendezzen be kaszárnyát és állítson fel több barakkot. A francia flotta öt egysége ma éjjel haladt át a Skaggerakk-zoroson, hogy Hamburg, Bréma, Lübeck és Stettin kikötőit zár alá vegye. Az angol flotta nem vesz részt a német kikötők blokádjaiban, hanem csak flottatüntetést rendez.

Franciaország be akarja hajtani az orosz tartozást

Páris, május 8. (R. T. I.) A francia kamara tegnapi ülésén megvitatásra került Oroszország adósságának ügye. Baussonot azt a javaslatot nyújtotta be, hogy az Oroszország területéből alakult, vagy részesedett államokat kötelezzék a 25 milliárdnyi adósság egyötöd részének megfizetésére a következő arányban: 10 százalékot fizessen Lengyelország, 2 százalékot Litvánia, másfél százalékot Estland, 2 százalékot Finnország, 3 százalékot a kaukázusi köztársaságok és másfél százalékot Románia. Összesen tehát 20 százalék, vagyis 5 milliárd megtérülne.

Demokráciát követelnek Magyarországon

Az internálási rendszer megszüntetéséért — A munkáskérdés előtérben

Budapest, május 9. A magyar nemzetgyűlés szombati ülésén a költségvetés vitája volt napirenden. Andrassy felszólalása után Gaál Gusztáv elmeikedett szólásra, üdvözölte a kormányt, amely végre költségvetést terjeszt a Ház elé.

Ismét kísért Apponyi pártalakítása. Az új pártnak zöme a régi munkapártból kerülne ki. Számos volt miniszter és képviselő csatlakozott a mozgalomhoz, amelynek programja monarchista és nacionalista. A marskeltek és extrémisták közötti szakadás elkerülhetetlennek látszik.

A kisgazdapárt elhatározta, hogy az ellenzéki az internálási módszer megszüntetésére vonatkozó mozgalmát támogatja. A kisgazdapártban ma egy ívet köröztek, amelyben kéri a belügyminisztert, hogy az internálásra vonatkozó rendeletet helyezze hatályon kívül.

Az erzsébetvárosi demokratákör Vázsonyi tiszteletére diszvacsorát adott. Ugron volt belügyminiszter üdvözlő beszédére Vázsonyi válaszólt s kijelentette, hogy a belső béke helyreállításának egyetlen célja a munkáskérdés megoldása. A munkásságnak — mordotta — alkalmat kell adni arra, hogy véleményét szabadon nyilváníthassa és szabadon gyülekezessen.

A román-lengyel szövetség

Bukarest, május 9. Varsói jelentés szerint a lengyel román aliancra vonatkozó szerződés nyilvánosság elé kerül. Az alianca offenzív-defenzív jellegű.

Lenin engedményei

Reval, május 8. (Dami n.) Lenin, hogy az összes nézeteltéréseket elsimítsa, tárgyalásokba bocsátkozott a szociáldemokratákkal és menzevikkkel. A két pártaak valószínűleg engedményeket fog tenni és a magantöket bizonyos határig ismeri.

Az osztrák-magyar egyezmény

Bécs, május 8. (Damian.) Az osztrák-magyar egyezmény meghosszabítására vonatkozó tárgyalások megkezdődtek.

Az építés

— Tanulmány —

Írta: Giszkalay János

Ma már, mikor egy elmúlt esztendő történelmi távlatából tudjuk nézni a közvetlenül mögöttünk álló nagy idők lazás, egymásra torló, rohanó eseményeit, a maguk, összefüggő nagyságában, — viszonylagosan nyugodtabb megítéléssel tudjuk elbírálni az egyes észleteket, — és így a világháborúnak a zsidó nép egészére éreztetett sordító hatását is. Mert az ma már történelmi bizonyosság, hogy a hat esztendő embermészárlásnak, az emberiség szörnyű lerongyolódásának és az egyes országhatárok eltolódásának kívül, két pozitív eredménye van: két megszünt államnak új életre ébredése, két nemzetiség vesztett nép nemzeti feltámadása. Az egyik, új életre kelt állam: Lengyelország, a másik: Zsidóország. Az egyik új nemzeti életre kelt nép: a lengyel nép, a másik: a zsidó nép. Minket a zsidó újjáéledés érint közelebből. Egy elmúlt esztendő választ el bennünket a föltámadás pillanatától. És egy elmúlt esztendő is elegendő arra, hogy az objektivitásra törekvő ítélet meg tudja bírálai a történeteket, észre tudja venni egy új életre támadt organizmus első életműködésében megnyilvánult hiányosságokat, kihagyásokat és konstatalni tudja, hogy ezek a hiányosságok és kihagyások valóban csak az életreéledés első pillanatának érthető rendellenessége volt-e és hogy volt és van-e az új életre támasztott organizmusnak annyi benső életereje, hogy ezeket a hiányosságokat a maga életenergiájából pótolni tudja. Ha igen, akkor az új életre támadás történelmi szükségzerűség volt; ha nem, akkor csak külső erők játékos galvanizáló kísérletezése volt az, mely a belső energiák híján, csak látszólagos életet ad az organizmusnak. A külső erők megszűnésével, vagy gyöngülésével

A kurzus a magyar gazdasági életben Fenyő Miksa felszólalása a kereskedelmi miniszterium anketjén

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, május 9. A magyar kereskedelmi miniszterium legutóbbi anketét hívott össze a gazdasági kérdések megvitatására és a beállott nagymérvű pangás orvoslására. Az érkezőlegesen felszólalt Fenyő Miksa, a Gyáriparosok Országos Szövetségének igazgatója is. Előterjesztéséből adjuk az alábbi részletet:

— A politikai konszolidáció mellett is el nem hallgatható, hogy az olyan jogfosztó, tulajdonjogot semmibevesető rendelet, mint amilyen a mozirendelet, alkalmas arra, hogy az ipari termelést, kereskedelmi tevékenységet teljesen elkedvetlejtse. Ami a távirat cenzuránál történik, ahol komoly cégek táviratai napokig visszatartatnak, óriási gazdasági károkat okoz és növeli a gazdasági idegességet.

És mit szóljunk az olyan esetekhez, mint amelynek a legutóbbi szövetségünk volt aktív részese. Egyik legnagyobb magyar ipar vállalatának főhivatalnokát, ki a vállalat alkalmazásában 1914 óta van, kiutasították az országból, mert Lembergen született. Szövetségünk be igazolta, hogy dacára szerencsétlen származásának, az illető főiskolákat végzett ember, a háboruban a századosságig vitte, kitüntetésekért el, súlyosan megsebesült. Beigazolta azt, hogy a szóbanforgó iparvállalatnak sok milliós gazdasági érdekei fűződnek ehhez a főhivatalnokhoz, mert szabadalmi ügyeinek, külföldi tranzakcióinak ez az egyedüli ismerője és le-téteményese.

Szövetségünk eljárta a miniszterelnöknél, megszerezte a pénzügyminiszter pártfogását, megszerezte a kereskedelmi miniszter pártfogását, de azt nem tudta elérni, hogy mind e fontos érdekek méltánylásában megengedjék ez embernek az országban tartózkodást. Azután megpróbálta elérni azt, hogy legalább egy átmeneti időre, négy hónapra engedjék meg itt tartózkodását, míg a gyáripari cég fontos ügyeleteit lebonyolítja; azt sem tudta elérni, bár egész tekintélyét, erkölcsi súlyát vetette érte latba. Kérdezzük: szabad-e ennek előfordulni? Szabad-e, hogy ilyen események károsítsák, akadályozzák az ipari termelést?

is megszűnik a látszólagos élet is és marad a néptest, az ami volt: világon szétszórt, élettelen, soha föl nem támasztható holt-tetem.

A szan-remói békekonferenciát követő napok első meglepetésében valóban úgy látszott, hogy a zsidó nép életreéledése, a föld szűrése évezredek óta eltörtült zsidó állam föltámasztása csak külső erők, galvanizáló hatások mesterséges eredménye. A szan-remói békeszerződés világgá hirdette, hogy a győztes nagyhatalmak visszaadják a világon szétszórt zsidó népnek az állami és nemzeti élet lehetőségét. Az idegen népek nagyjából jóindulattal közönnnyel állottak a világtörténelmi jelentőségű eseménnyel szemben. Maga a zsidó nép egésze azonban minden megértés nélkül, tétovázó, hitetlenkedő elbámulással fogadta a maga új életének híreit. Valósággal csattanó volt az a hasonlatosság, amely a halottaiból föltámasztott nép és az ájulásból fölocsudott egyén első életmegnyilvánulásai között mutatkozott. A zsidó nép egésze, mint a mély ájulásból életre hívott ember csodálkozó szemmel nézett körül, az első pillanatban nem is tudta, hogy mi történt vele, belébamult a körülötte állók közönyös, vagy részvevő arcába, szemé meghunyorgott a napsütésben — és nem tudta mire vélni az egészet. Aztán elkezdtek az organizmus első életműködésének percei. A szív még kihagyásokkal, hiányosan működött. A zsidó nép már megértette, hogy miről van szó: Palesztináról, a zsidó államról. Igen, Palesztina, a zsidó állam, a rajongó cionisták furcsa álma, ügylátszik valóságot öltött. És a néptest idegrendszerén végig lüktetett a tudat: a cionisták vágya beteljesült, a cionisták megkapták Palesztinát és most a világ térképén egy országgal többletnek jelezni a szines foltok: a cionisták országot.

Csak mikor már a fölocsudás első meglepetése teljesen oszlóban volt, mikor a föl-

A Tisza-pör tárgyalása

Budapest, május 8. Szombaton folytatták a Tisza-pör tárgyalását. Elsőnek Germán Rezsőné, Roheimék alkalmazottját hallgatták ki, aki a villa halljában végignézte a gyilkosságot. Germánné Gärtner személyében felismerie azt a gummiköpnöyeges embert, aki a gyilkosság napján a villában járt. Felismerte Sztanykovszkij is, aki a gyilkosság elkövetésekor az ajtóban állt. A szembesítésnél Germánné vallomását Sztanykovszkinak a szemébe is mondta. A tanút vallomására megeskették.

Utána Veszeli Margit és Barta Anna szobalányokat hallgatta ki a bíróság. Veszeli Margit és Barta Anna jelentéktelen vallomást tettek. Kihallgatásuk után Klein Józsefné, a villa házmesternője és fia, Klein Rezső műszerész vallomására került a sor. Azt vallottak, hogy a katonák a gyilkosság után a villa kerítésén menekültek el. Az elnök figyelmeztette a tanukat, hogy a vádlottak másként vallottak. Klein megmardt vallomása mellett. Árkossy csendőrőrmester elmondja, hogy a lefegyverezés folyamán senkit sem ismert fel. A tárgyalást folytatják.

A fiumei kérdés

Belgrád, máj. 8. (RTI). A „Tribuna“ a kormány felhivatalos lapja, a fiumei eseményekkel kapcsolatban a következőket írja: Magva-gyűné győződve az olasz kormány barátságos érzületéről és azt hisszük, hogy az olasz nép egészséges gondolkodása győzei fog ama zavargó csoport felett, amely jelentéktelen kisebbséget képvisel. Ezért bizalommal várjuk az olasz kormányokat azokat az intézkedéseket, amelyekkel helyreállítja a rendet Fumában. A fascista mozgalomnak támogatását úgy kellene tekintenünk, mint a békeszerződés kijátszására irányuló tendenciát.

Az albán felkelés

Róma, május 7. (R. T. I.) Albániában a helyzet igen komolyra fordult. A muzulmánok fel vannak fegyverezve. A szerbek nehezen tudnak védekezni a komitácsi bandák rajtütése ellen. K uja vidékén a felkelés mindinkább terjed. A szerbek szerint a lázadókat bolgár tisztek vezetik.

villanó gondolatfoszlányok helyét a gondolkodás és magá érzékelés rendszeres folytonossága váltotta föl, csak akkor ébredt végleg tudatára a zsidó nép, hogy itt nem is a cionisták álmatejesüléséről, nem is a cionista szervezet orszagalapításáról van szó, hanem az egész zsidó népre virradt rá az új élet levegős, sugaras lehetősége. És ebben a pillanatban, az eddig fölten elernyedésben elterült néptest talpra zökken. Az ájulásban fektető testben működni kezdettek a belső élet-energiák — és nyilvánvalóvá lett, hogy az új életre támadásnak csak siettetője, megkönnyítője volt az ajút orra alá tartott szagos üvegese. A valódi ok azonban, a belső, a csak elrejtett, de még ki nem merült, életenergia.

És a zsidó néporganizmus tökéletes egész-ségére vet az világot, hogy ez a teljes tudatra-ébredés, nem váratott soká magára. Alig néhány hónap mulott el a szan-remói békeszerződés aláírása után, a palaszti zsidóország politikai határait még pontosan meg sem állapították az alkudozó nagyhatalmak, mikor a cionista világ-szervezet 1920 júniusában Londonban konferenciára hívta össze a zsidó népet. A világ különböző országainak zsidóságai, összesen mintegy háromszáz delegátussal képviseltette magát. Ez a konferencia, még szintiszta cionista konferencia volt. De mikor, a tárgyalási anyag legfontosabb részéhez, a palesztinai zsidó nemzeti otthon fölépítésének kérdéséhez értek, épen ez a szintiszta cionista konferencia volt az, mely mindenekelőtt megállapította, hogy Zsidóország fölépítése nem cionista ügy, hogy a létesülő zsidó állam nem a cionista állam lesz, hanem az egész, osztatlan zsidó népnek nemzeti otthona. És ez a gondolat, ez a meggyőződés egy intézményben öltött testet: a Keren-Hajjeszód intézményében. És hogy ez a gondolat, mely a Keren-Hajjeszód intézményében öltött testet, az a gondolat, hogy a palesztinai Zsidóország nem a cionisták kizárólagos ügye,

A német birodalmi gyűlés szavazással dönt az antant ultimátumáról

Még megoldatlan a német kormányválság — Bülow, Mayer vagy Stresemann lesz az új kancellár

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Berlin, május 8. A német kormányválság az antant ultimátuma miatt tört ki, miután a Fehrenbach-kormány külügyminisztere, Simons nem vállalkozott a szövetségesek feltételeinek teljesítésére. Német politikai körökben a válság napjaiban győzött az a felfogás, hogy a következőket teljesíteni kell és őszintén helyre kell állítani a békét. Ebert elnök azt a politikust, aki alkalmas a válság megoldására és arra, hogy Németországot a katasztrófális helyzetből kivezesse, eleinte Hermann Müller szociáldemokratában látta. Müller hajlandóságot is mutatott a kormány megalakítására, utóbb azonban a többségi szociáldemokratapárt állásfoglalása következtében visszaadta a megbízást.

A felszülési események, a lengyelek pusztító felkelése váratlanul megzavarta a kormányválság gyors megoldását.

A pártok között a megoldás módját illetően megbotlott az egység, de azért még mindig valószínű, hogy az új kormány az eddigi koalíció, tehát a centrum, a demokráta és a német néppárt támogatásával alakul meg. Az is valószínű, hogy néhány miniszter az eddigi kormányból a következő kabinetben is megtartja társaságát.

A többségi szociáldemokraták elhatározták, hogy a kormányban nem vesznek részt. Egy szociáldemokrata pártvezér kijelentette a „Neue Freie Presse“ berlini tudósítójának, hogy a szociáldemokraták egyszer már átvették a felelősséget a polgárságtól, most azonban viselje azt egyedül a polgári osztály.

A nagyipar vezetőinek — mondta — végre a válság tafajára kell lépniük s akkor majd lehetséges lesz Németországban egészséges politikát csinálni.

Ebert elnök Müller után Stresemannra, a német néppárt vezérére gondolt. Stresemann, aki hajlandó Franciaország és Németország között az ipari együttműködést létrehozni, e pillanatban az egyik komoly jelölt a birodalmi

kancellárságra, vagy a külügyministerségre. Másik jelölt Schiffer volt helyettes kancellár, a demokrata párt vezetője, aki egy nyilatkozatában kijelentette, hogy kész átvenni a kormányt, viszont kinevezésének akadályát a demokratapárt többségének az ultimátum kérdésében való állásfoglalása. A demokratapárt ugyanis határozottan ellenzi az antantkövetelések teljesítését. A lapok még Stegerwaldot kombinálják.

Az elnök fogadta a pártok vezetőit és hosszas tárgyalások után párthívei előtt új nevet vett fel. Kijelentette, hogy a kormány élén

legszívesebben Bülow herceget látná, mert azok közül, akik még számbajöhetnek a kormányalkításra, őt tartja legalkalmasabbnak.

Bülow herceg már meg is érkezett Berlinbe és kihallgatáson jelent meg Ebert elnöknel. E fordulat után politikai körökben biztosra veszik, hogy Bülow herceg kinevezése rövid időn belül megtörténik. Ebert tárgyalta Mayerrel, Németország párisi nagykövetével is, akinek szintén felajánlotta a kancellári méltóságot, ha Bülow hercegnek nehézségei lennének. Mayer kijelentette, kész vállalni a nehéz feladatot, de mielőtt választ ad, meg akar ismerkedni a pártok álláspontjával. Az sem lehetetlen, hogy a

Bülow-kabinetben Mayer lenne a külügyminiszter, vagy az esetleges Mayer-kormányban Bülow herceg vállalná a külügyministerséget.

A lemondott kormány, amely egyelőre továbbvezeti az ügyet, elhatározta, hogy az antant ultimátumát a birodalmi gyűlésen szavazás alá bocsátja.

A szavazás előtt feloldják a képviselőket a pártfegyelmet kényszerre alól, hogy mindenki szabadon nyilváníthassa véleményét. Komplikálja ugyan a helyzetet a felszülési puccs kiborbanása, de remélhető, hogy a birodalmi gyűlés Németország érdekében megfelelően fog dönteni.

Take Jonescu nyilatkozata a nemzeti kisebbségről és az agrárreformról

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Take Jonescu külügyminiszter tegnap elutazott Velencéből. Elutazása előtt hosszabb interjú adott a „Newyork Times“ munkatársának.

— Azt mondják — mondta az amerikai újságíró — hogy a román kormány kétféle rezsimit honosított meg: egyet az átutazó külföldiek részére és egy másikat, mellyel a csatolt területeken a lakosságot rettenetesen elnyomja.

— Nem igaz, hogy a lakosság elégedetlen. A románok, akik a csatolt részeken mindenütt többségben vannak, nagyon is elégedettek, mert nagyon is kívánták az egyesülést. A magyarok természetesen nem lehetnek megelégedve, mert ők voltak az urak és most már nem azok. Sokan közülük azt hiszik, hogy ez az állapot csak átmeneti, ezt bizonyítják a nagy számban terjesztett röpiratok is.

Nagyon értem őket: ők még nem akarnak tudni a bekövetkezett változásról. A nagybirtokosoknak fáj a mi merész agrárreformunk, amely azonban a magyarokat és románokat egyformán érinti. A legelégedettebbek a parasztok, a magyarok is, mert ugyanolyan feltételek mellett kaptak földet, mint a románok.

— A magyar iskolák a kolozsvári egyetem kivételével nyitva vannak. A magyar papokat épüget fizetjük, mint a románokat. Erdélyben ma több magyar lap van, mint valaha és több, mint román. A bíróságok többsége szász és magyar, az ügyvédi kar szabadon használhatja a magyar nyelvet. Ami a vasutakat illeti, a tisztviselők 30 százaléka magyar.

— A háborús kárpótlás. Bukarestből

táviratozzák: Giorgiuba újra 33 tábori ágyu, 12 hegyi ágyu, 6 gépfegyver és 16.000 Mannlicher fegyver érkezett Bulgáriából. Ez a küldemény további részlete volt annak a hadiszármánynak, amelyet a bolgárok Dobrudzsában ejtettek és amelyet a békeszerződés értelmében most visszaszolgáltattak. Tegnap egy román bizottság utazott Népolyba azoknak a hadihajóknak átvételére, amelyeket a békeszerződések újabbán Romániának juttattak.

hanem az egész zsidó népnek új életrekelése, mennyire áthatotta az egész zsidó népet pártárváltra való tekintet nélkül, annak a közel-múlt rapok eseményei adják legjobb bizonyítékát. Olyan zsidó szervezetek, mint például a „Hilfsverein der deutschen Juden“ vagy az „Alliance“, melyek eredendő módon ellenesek voltak a cionista mozgalomnak, a Zsidóországnak legasszimiláltabb rétegei is és a föld egész kerekében, ahol csak zsidó lakik, osztatlan együttélésükkel sorakoznak a Keren Hajjeszd köre és vesznek részt a palesztinai Zsidóország felépítésében. Cél szerű lesz talán, ha röviden ismertettjük magának a Keren-Hajjeszdoznak lényegét és keletkezését, hogy aztán folytatódjon sorrendben térhessünk át, a zsidó népre való közvetlen feladatok rendszeres taglalására.

A londoni konferencia mindenek fölött a palesztinai zsidó nemzeti otthon felépítésének kérdésével foglalkozott.

Egy harminc tagú bizottság a konferencia egész tartama alatt kizárólag a problema pénzügyi részét készítette elő. Főadatát képezte eldönteni annak az alapnak a jellegét és célját, melynek az volna hivatása, hogy a bevándorlásról és gyarmatosító munkáról gondoskodjék. Három különböző javaslat került tárgyalásra. A bizottság tagjainak egy része egy nemzeti kölcsön eszméje mellett volt. Bármily csábító is tűnt fel e terv és mindamellott, hogy a zsidó tömegek pszichológiája szempontjából ez a rendszer valószínűleg rendkívül népszerűnek bizonyult volna, a bizottság mégis elvetette, még pedig a következő okokból: a) egy igen tekintélyes része a bevándorlásra és gyarmatosításra gyűjtendő összegeknek olyan kiadásokra kell, melyekről egyáltalán nem remélhető, hogy visszatérülnek; b) tisztán állott a bizottság előtt, hogy az a) pontban említett okot tekintve, megfontolva továbbá azt, hogy a palesztinai lakosság legalábbis kezdetben a teherképességnek minden bizonnyal alacsony fokát fogja fel-

mutatni, rendszeres járuléknnyújtás, melyet egy kölcsön kibocsátása szükségessé tesz, egyáltalán nem garantálható.

A bizottság tagjainak másik része olyan alap létesítése mellett foglalt állást, mely tisztára adakozásokon bázisozna. Azzal érveltek, hogy a történelmi események példátlanul álló áldozatokra fogja készíteni a zsidó népet. Ezt a javaslatot a bizottság azzal a megokolással vetette vissza, hogy a zsidóság jelenlegi sármalmas gazdasági helyzete teljesen kizárólagos teszi, hogy a szükséges nagy összegek adakozás útján valaha is összegyűljenek. Azonkívül pedig veszélyes volna egy ilyen fajta alkalomra a „jótékonyaság“ rég lejárt szisztemáját alkalmazni.

A harmadik javaslat az volt, hogy az Alapnak már kezdetől fogva tisztára gazdasági és kereskedelmi jelleg adassék. Ennek a javaslatnak hiányai ugyanazok, mint az első javaslaté, tudniillik, a befolyó pénzeknek egy igen nagy része olyan kiadásokra kell, melyek hasznát nem hajthatnak.

Végül a bizottság egy kompromisszumos tervzetben állapodott meg, mely egyesíti mindhárom javaslat jó, s kiküszöbölí azok rossz oldalait. Ennek a megegyezésnek eredménye az alanti határozatok, melyeket ugy a bizottság, mint a Konferencia egyhangú lelkesedéssel fogadott el.

A londoni konferencia határozatai a Keren Hajjeszdozról (Honfoglalási Alap)

A)

A Cionista Konferencia a pillanat történelmi fontosságának teljes tudatában és azzal az elhatározással, hogy az egész zsidó nép teljes energiája Erec Jiszraél újjáépítésének mérhetetlen feladata érdekében kell hogy koncentrálódjék, ezennel a következőket határozza el:

1. Egy bevándorlási és gyarmatosítási alap létesítendő Keren Hajjeszdó nev alatt. Az alap természetesen konstituált testületként szervezendő meg.

2. A konferencia 25 millió font sterlingnyi összegben szabja meg azt az alapot, mely a zsidó nemzeti otthon felépítésére Palesztinában szükségeltetik. Ennek az alapnak egy éven belül le kell jegyeztenie. A konferencia ünnepélyes felhívással fog fordulni az egész zsidó néphez, hogy tegye meg a kötelességét s tegye lehetővé a Keren Hajjeszdoznak céljai elérését, kiki a vagyona és jövedelme egy részének a szokottól eltérő mértékben való felajánlásával. A régi nemzeti intézmény, a máászter (tized) szolgáljon e tekintetben mintaképül.

3. Egy certifikát adandó ki a jegyzett összeg pontos megjelölésével mindazoknak, akik a Keren Hajjeszdozhoz hozzájárulnak.

4. A gyűjtött összegeknek legalább 20%-a átadandó a Zsidó Nemzeti Alapnak.

5. A további gyűjtött összegekből nem több, mint egyharmad a palesztinai nevelésügy, társadalmi jólét és hasonló célokra fordítandó, amennyiben a zsidó nemzeti otthon kiépítését előmozdítják. — Az alapnak legalább kétharmada állandó jellegű nemzeti intézményekbe és gazdasági vállalatokba fektetendő be.

1. Számu megjegyzés. Az alap pénzei egyáltalán nem fordíthatók a Cionista Szervezet adminisztratív költségeire.

2. Számu megjegyzés. Semmiféle támogatás, vagy kölcsön nem nyújtható az Alap pénzeiből privát vállalatoknak, kivéve, amennyiben azok közérdeket szolgálnak.

6. Az Alap bevételeiről és kiadásairól évenként zárszámadás teendő közzé.

7. A certifikátok tulajdonosai részt fognak venni az Alap igazgatásában és részesedni fognak az Alap által létesített gazdasági vállalatok hozadékában. Ennek a részvételnek megfelelő formájáról az Alap direktóriuma fog határozni, annak az elvnek a szemelött tartásával, hogy a befektetett tőkének ez a része mindenesetre reális hasznót biztosítson.

(Folytatjuk.)

Harcolnak még Felsősziléziában

Felfegyverzett németek a felkelők ellen — Sforza renctsinálást követel — Csehszlovákia aggodalmai

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Berlin, máj. 8. A Felsősziléziából érkező hírek ellentmondóak, ezért a helyzetet nem lehet világosan látni. Egyes táviratok szerint még mindig véres harcok vannak Felsősziléziában. A német Orgesch-szervezet lefegyverezte a köznigshüttei francia helyőrséget, a felfegyverzett németek számos olyan épületet leromboltak, amelyekben lengyel intézmények voltak. Breslauban és több más városban felfegyverezték a német emigránsokat, akik a népszavazásra utaztak haza. Ezek most harcban állanak Oppeln vidékén a lengyelekkel. Más hírek szerint Felsősziléziában a nyugalom teljesen helyreállt. Az antantcsapatok minden ponton leverték a lázadókat, akik közül egész tömegeket letartóztattak. A lázadók vezére, Korfanty még tárgyal a szövetségi bizottsággal. Ha ez igaz, akkor azt jelenti, hogy Korfanty egyelőre még hatalmon van.

Gróf Sforza olasz külügyminiszter felszólitotta a legfőbb tanácsot, hogy haladéktalanul intézkedjen a felsősziléziai zavargások megszüntetésére. A főtanács keddi ülésén fogja tárgyalni a felsősziléziai kérdést, de már most tudatta kiáltványban a felsősziléziai lakossággal, hogy az ott történt események nem befolyásolják a főtanács határozatait. Diplomáciai körökben úgy tudják, hogy a szövetségi bizottság azt fogja javasolni a főtanácsnak, hogy a plessi és a rybniki kerületet, valamint a katto-witzi kerület keleti részét a város kivételével csatolják Lengyelországhoz.

Bár Parisban igen rossz beayomást tettek a felsősziléziai zavargások, berlini politikai körökben azt hiszik, hogy az antant a zavargásokat arra akarja felhasználni, hogy Németországot az ultimátum elfogadására kényszerítse. Berlinben úgy tudják, hogy az antant illetékes körök kijelentése szerint csak abban az esetben küld rendcsináló csapatokat Felsősziléziába, ha Németország elfogadja a feltételeket. A sztrájkoló lengyel munkások csaknem mindenütt munkába állottak. Vezetőik annyira népszerűlenek lettek, hogy munkahelyeiket el kellett hagyniok.

Breslau, május 8. A felsősziléziai felkelés egyáltalában nem gyengült. A litowitzi kerületben több tárnára kitérték a lengyel lobogót. A Bismarck-kohót a lengyelek megszállották. A lengyelek a német nyomás következtében a ratibori kerület nyugati részéről kénytelenek voltak vonalaikat részben visszavonni. Szombat éjjel a rybniki ostromnál az olaszok 12 halottat és 71 sebesültet vesztek.

Prága, május 8. A „Csasz“ című újság nyilván a külügyminiszeriumtól sugalmazott cikkben azt írja, hogy a lengyelek Felsősziléziában nem annyira a németek, mint inkább az antant ellen harcolnak. Jól tudjuk — írja a lap — hogy Lengyelország programja Felsőszilézia után Teschen, majd Ruszkakrajna.

Konstantin le akar mondani

Páris, május 8. A „Petit Parisien“ azt a feltűnést keltő hírt közli, hogy Konstantin király a kisázsiai események következtében le akar mondani. Utódja valószínűleg György trónörökös lenne. Gunaris miniszterelnök állítólag legközelebb Párisba, onnan pedig Londonba utazik, hogy a trónváltásról tárgyaljon. A hír mindenestre megerősítésre szorul.

Athén, május 8. A kormány a Konstantinápolyba menekült venizelista tisztek részére általános amnesztiát adott.

Athén, május 8. (Damian). Csapataink Kutehistól keletre az ellenség ellen sikeres támadásokat intéztek. Egy ellenséges lövészárkot elfoglaltunk. A törökök 68 halottat, köztük 7 tisztet és több sebesültet veszítettek. A mi veszteségeink csekélyek.

Konstantinápoly, május 8. (Damian). A török csapatok a Meander völgyében folytatják előnyomulásukat. Kurtistani önkéntesek Mamuret el Azistól husz kilométernyire benyomultak a görög állásokba és nagymennyiségű hadianyagot zsákmányoltak.

Tizenhat dunai holttest két hét alatt

A budapesti főkapitányság az „öngyilkosságokról“ — A piliscsabai tábor rejtelméi — Milyen sorsra jutnak a szabadonbocsátott internáltak

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Hetek óta alig mulik el nap, hogy a bécsi és jugoszláv lapok hírt ne adnának a Dunából kifogott hullákról. Az elmúlt két hét alatt tizenhat megsemmisített holttest került ki a Duna medréből. Ez a megdöbbentően nagy szám a budapesti főkapitányságot is megszólalásra bírta, hivatalos kommunikációban közli, hogy a megindított vizsgálat eredménye szerint a „tizenhat holttest“ vonatkozásban megállapítást nyert, hogy öngyilkosság áldozatai lettek. A neveket és az öngyilkosságok körülményeit azonban nem közli.

A dunai hullák — bécsi lapok közlése szerint — a piliscsabai internált-táborokból kerülnek ki. Erre vonatkozólag Lovász Márton lapja, a „Jövő“ a következőket írja:

Az amnesztia-rendelet alkalmazása a piliscsabai táborban

A közigazgatási hatóságoktól a piliscsabai táborba naponta körülbelül 8-10 ember részére érkezik amnesztia, illetőleg utasítás azonnali szabadlábra helyezésre. Ilyenkor a kiszabaculó internáltak elővezetik a barakkok közepén elterülő térsegre, összejárják neveiket és jegyzőkönyvet íratnak alá velük, hogy a fogolytábor a rendelkezés értelmében elhagyják. A szabadonbocsátottakat, miután elhagyják a baraktábor, az állandóan cirkáló tiszti őrzőjáratok letartóztatják és visszahurcolják a táborba. Itt, egy elkülönített helyen helyezik el a „szabadonbocsátottakat“ és este, amikor már a többi foglyok lefeküdnék, Galetsky főhadnagy tisztársaival meglátogatja ezeket a szerencsétleneket. Bikacsökkel, gumbóttal, lápiszállal írtózatlan megkínózzák a kiválogatott internáltakat és miután addig várték őket, amíg eszméletlen állapotba jutottak, a tiszti társaság kerékszékekkel szorosan megkötözi az áldozatokat és valami súlyos tárgyat, leginkább erre a célra előre elkészített homokzsákokat erősítenek a lábukhoz.

A halálszekér

A haláraitelteteket azután földobálják szekerekre és — mint számos tanuvallomás igazolja — az inspekciós tiszt vezetésével minden éjjel elindul a piliscsabai baraktáborból a szomorú szekérkaraván.

Két órai ut után a szekerek Budakalász alatt megpihennek és itt kezdődik meg a tulajdonképeni munka. A tehetetlen áldozatokat, kiemelik a szekérből és egymás szemeláttára dobják be sorra őket a Dunába. A gyilkosok, hogy fokozzák az áldozat kínjait, rendszerint szabadon hagyják a szerencsétlenek kezét, hogy a vízben tehetetlenül vergődhessenek, míg a lábukra erősített súly a fenékre súlyosítja őket.

A lap további jelentése szerint a meggyilkoltakról Galetsky főhadnagy naponta jegyzéket küld Sefcsiknek a pestvidéki törvényszékhez. A futárszolgálatot Galetsky és Sefcsik között báró Babarcsy Jenő százados, a rendőrgyilkos, bonyolítja le, aki Sefcsik mellett szintén a pestvidéki törvényszék fogdájához van beosztva.

A bajai holttest iratai

A jugoszláv hatóságok az egyik, Bajánál kifogott holttest ruhájának zsebében levelet találtak, amelyből kiderült, hogy a szerencsétlen áldozatnak a Tisza-pörben kellett volna igen fontos tanúságot tenni. Szombaton ismeretlen helyről a belgrádi belügyminiszerium nevében felhívták a bajai rendőrséget, hogy a hullákra vonatkozó iratokat, fényképfelvételeket és az egyik hulla zsebében talált levelet, amely a Tisza-gyilkosságra vonatkozott, adja ki a rendőrségen jelentkező kurirnak. A bajai rendőrség gyanusnak találta ezt az intézkedést és érdeklődött a belügyminiszeriumba, ahol kijelentették, hogy ilyen irányú rendelkezést egyáltalán nem adtak ki, egyuttal elrendelték, hogy a „Kurir“ jelentkezője alkalmazásával vegyék őrizetbe. Ez azonban ugylátszik, neszét vette a dolognak és jobbnak látta nem jelentkezni a rendőrségen.

Gyaluy Jenő öngyilkosságot követett el

Morfiummal megmérgezte magát

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Vasárnap este Gyaluy Jenő, a „Transzilvánia“ filmgyár részvénytársaság igazgatója, Gyaluy Farkas könyvtárigazgató, volt egyetemi magántanár fia, Fadrusz János-utca 28. számú lakásán morfiummal megmérgezte magát és hétfőn reggel kilenc órakor meghalt. Az elhunyt családtagjai értesítették az esetről a rendőrséget, ahonnan Chifor János büntügyi rendőrkapitány, dr. Ostatea városi tiszti orvos ment ki a helyszínre. Ugyanakkor megjelent ott Bulbuc Virgil királyi ügyész is.

A bizottság megállapította, hogy Gyaluy Jenő vasárnap este nyolc órakor követte el az öngyilkosságot. Több helyen morfiumot fecskendezett testébe és valószínű, hogy a mérgeből nagyobb mennyiséget be is vett. Mialatt a mérget a bőre alá fecskendezte, az asztalán ült és leveleket írt. A levélpapíros helyenként nedves volt, ami arra enged következtetni, hogy írás közben sirt. Tettét este tíz órakor a szobaleány vette észre, aki ebben az időben bement a szobába, ahol Gyaluyt az asztalra hajtott fejjel a éltan találta. Az öngyilkos édesapja azonnal áthívatta a lakásut közelében lévő mentőállomásra I. dr. Lakatos Andor mentőorvost, aki elleninjekciót adott be a fiatal Gyaluy-nak, majd amikor állapotja rosszabbodott, műlelegzést alkalmazott. A lakásban nemsokára megjelent dr. Jancsó egyetemi tanár, több orvos kíséretében. Ezek az orvosi tudomány minden rendelkezésre álló eszközzel megkísérelték, hogy az öngyilkos megmentsék. Fáradozásuk azonban nem sikerült. Gyaluy Jenő hétfőn reggel kilenc órakor meghalt.

Gyaluy Jenő két levelet hagyott hátra. Egyiket édesapjának, másikat a rendőrségnek. Édesapjához írt levelében bocsánatot kér tőle, amelyet szerelmi csalódással indokol. A rendőrségnek bajelenté, hogy szántsindikkal, önkéntelen, minden idegen befolyás nélkül lett öngyilkos. A morfiumot, harminc grammot, Budapestről hozta magával, azért tehát senkit nem terhel felelősség. Kéri, hogy eltemettése előtt dr. Gergely Endre orvos szurja keresztül a szívét. A rendőri bizottság vizsgálat tárgyává teszi az öngyilkosság körülményeit és előreláthatólag boncolás nélkül megengedi az elhantolást.

Gyaluy Jenő huszonhat éves volt, unitárius vallású, nőtlen, Gyaluy Farkas egyetlen fia. Gimnáziumi, majd orvosi tanulmányt folytatott és ezen a pályán nyolc szemesztert szerzett. Időközben sokat foglalkozott filmművészettel, amihez nagy hajlama volt.

Nemrégén megszervezte a „Transzilvánia“ filmvállalatot, amelynél mint igazgató működött. Ő írta és rendezte, Levaditti tanárral együtt a „Világ réma“ című orvosi filmet. A kolozsvári társadalom kedvelt tagja volt.

Gyaluy Jenő egy héttel ezelőtt egyfelvonalas szindarabot nyújtott be a Magyar Nemzeti Színházhoz, amely Japánban játszódik le, tulajdonképpen a P. Langókiasszony folytatása és hőse, a darab végén, szerelmi bánatában öngyilkos lesz. Megmérgezi magát.

Gyaluy Jenő halála általanos részvételt keltett. Ismerősei őszinte részvétellel fordulnak apja Gyaluy Farkas felé, aki két évvel ezelőtt feleségét vesztette el. Gyaluyt akkor szintén öngyilkosságot követett el. A temetés idejét még nem állapították meg.

— A palesztinai honvédelem. Jeruzsálemből jelentik: A Közigazgatási Tanács a legutóbbi ülésén a kormányzó kijelentette, hogy a kormány elhatározta, hogy a palesztinai lakosság védelmét megszervezi. A kormány-nak az a szempontja, hogy ez a szervezet a nép minden rétegéből kerüljön ki. A fegyveres hatalom annálkevésbé lehet nagyszabású, minthogy az angol költségvetés e célra korlátozott összeget irányzott elő. A brit csapatok az országhatár védelmére és a belső nyugalom és rend fenntartására az országban maradnak. A honvédelmet önkéntes belépések alapján fogják kiépíteni. Külön zsidó és külön arab parancsnokságok fogják irányítani a palesztinai honvédelmet. A legfelsőbb irányítást Castella ezredes intézi.

Szerkesztő
Kiadóhivatal
Zs. N. S.

Zsidó
ke kasok, ko
jozva ontotta
első nap suga
repesve, egy
tak ki a szá
tavaszi föld
olyan külön
rajzó bogárk
rekhez hason
magasból né
isten étheres
szírvél moso
sukat: olya
mégis, álmo
ból néző sze
mint a költ
terpeszkedett
alatta nyüz
eltakarra: r
zsongó hang
hallan, ál
álmoságába
repeső melo
mint amikor
ránylák ny
nek ezüst c
hangok rep
elfűdő ködö
kapuján, r
És a megh
sen, tisztán
magasba u

En m
kaptár rajz
ahol isten
álmódzásb
a kirándul
hosszu scri
kicsiny nő
hangok u
a föltamad

Este
lakomat ép
ahol vacsor
az asztalt
ült, vak es
muzikus,
böl, sem a
völegényt,
nászépet
között van
beszélő zsidó
töle: az a
nyútt vonó
dített a zs
ra, de ugy
hangot. Eg
rossz néve
szikustól:
hosszu sza
csak azt t
aző zsidó
nek ragyo
szegény va
Hát rázen
hozzáennek
egyik bibel
karját, me
istentelen
zsidók köz

Elze
szégyelve
díj, még r
tovább is
nak lenni
zsidók? E
dulatlanul
imágság é
tudott veli

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség:	.. . . .	977
Kiadóhivatal:	.. . . .	855
Zs. N. Sz.	.. . . .	550

Érdeemes!

Zsibonó kaptár volt tegnap a város. Szürke kások, kopott, merev házak apró kapui rajta ontották ki magukból a kaptár népet, az első napsugárban sütkérező méheket. Zümmögve, repesve, egymás hegyén-hátán előzködve tódultak ki a szabad mezőre, zöld füvek illatát színi, tavaszi földszagban részegedni, és magasból olyan különösek, nevetetők voltak ezek a kicsiny rajzó bogárkák: két lábuk volt nekik és emberre hasonlítottak. Mert én magasból, nagyon magasból néztem őket, felhők fölül, onnan, ahol isten étheres dicsősége trónol, és részvételével szívről mosolyogtam meg hegynek föl-bukdálásukat: olyan kedvesen ügyetlenek voltak. Aztán mégis, álmosító unalom ráfityósodott magasból néző szememre és olyan volt ez az unottság, mint a kölfelhő, mely látásnak állórhetetlenül terpeszkedett el közepűt: fölülte lebegtem én, alatta nyüzsgött a kaptár népe, messze tőlem, eltakarva: nem láttam őket. Csak zümmögő, zsongó hangjuk hullámzott fel hozzám és az is halkán, álmosítóan. A zümmögő hangok lágy álmoságába azonban, egyszerre csak kacagó, repeső melódiák esendültek bele: olyan volt az, mint amikor zöld fűvön ugrándozó fehér báránykák nyakában napsugárral csilingelnek ezüst eszengettyűk. És az ezüsteszengettyűhangok repeső erővel törték keresztül a látást elfűdők ködök sírúségét, és a meghasadt felhők kapuján, ráragyogott a földre a sugaras glóriá. És a meghasadt felhők kapuján, most már clesen, tisztán hallottam eszengettyűs gyerekhangok magasba ujjongó dalát:

Szű Cioná néz vadégl
Dégel machné Jehúda...

Én magasból, nagyon magasból néztem a kaptár rajzását álmosító felhők fölül, onnan, ahol isten étheres dicsősége trónol — és most álmódóságból riadva, fölneelve pillantottam alá: a kiránduló Bönóth Haalijja vonult el az uton, hosszú sorban, a hosszú sor közepén a Tarbut kicsiny növendékei — és ifjan esendülő gyerekhangok ujjongták belé a tavaszi horizontba, a fűtámadt Zsidóország szabadságdalát.

Este lakni voltam. Véletlenül. A nász-lakomát épen abban a vendéglőben rendezték, ahol vacsorázni szoktam. A násznép körülülte az asztalt és az asztalvégen egy vak hegedűs ült, vak zsidó muzsikussal. Szegény vak zsidó muzsikussal, látni nem látott semmit a násznépből, sem a fátyolos menyasszonyt, sem a boldog vőlegényt, sem a hosszszakalás, biberkalapos násznépet — és csak azt tudta, hogy zsidók között van — jökevény, nász-lakomázó, zsidóval beszélő zsidók között. Lehet-e rossz néven venni tőle: az asztali imádság előtt meggyantázta nyílt vonóját és rekedthangu hegedűjén rázendített a zsidó nemzeti himnuszra a Hatikváh-ra, de úgy, hogy énekszóval kísérte a hegedűhangot. Egyszerre énekelt és hegedült. Lehet-e rossz néven venni tőle, szegény vak zsidó muzsikustól: ő nem látta a násznépet, nem a hosszú szakalakat és nem a biberkalapokat, ő csak azt tudta, hogy zsidók között van, örvendő zsidók között. És mi volna a zsidó örömeinek ragyogóbb kifejezője, — gondolta magában szegény vak hegedűs, — mint a zsidó himnusz? Hát rázendített a Hatikváh-ra és a szöveget hozzáénekelte. De csak fél strófaig jutott. Az egyik biberkalapos megfogta a vak muzsikuskarját, megszakította énekében: nem, ezt az istentelen dalt nem szabad biberkalapos jámbor zsidók között énekelni.

Elszörnyedve, megutálkozva és magamat szégyelve meredtem a násznépre. Hát még mindig, még most is, még most is? Hát érdeemes e tovább is így élni, verekedni, küzködni, zsidónak lenni — mikor ezek is zsidók és ilyenek a zsidók? Én csak hallgattam keservesen és mozdulatlanul. Szájukon fölcsegett az asztali imádság és romantikus, istentkereső valóm nem tudott velük imádkozni. Csak az utolsó áldást,

az utolsó benedikciót harsogta velük a lelkem, mert úgy hatott az, mint a nagy megvilágosodás. Az asztali imádság végén, az örömapa hangosan, recitálta a nász-lakomák benedikciót és az utolsó is: „Baruch atá Hasém, mőszamé-ach Cion óvónéhá“. Dicsértessék az isten, aki a gyermekekben vigasztalja meg Ciont. Ez az utolsó benedikciót volt az első, melynek hangjánál el tudtam felejtetni a biberkalapokat, a félbeszakított Hatikváh, zsidók harcát zsidók ellen és rátudtam mondani teljes és repeső szívvel az áment. Amen: dicsértessék az isten, aki a gyermekekben vigasztalja meg Ciont!

A Bönóth Haalijjára gondoltam és héber szabadságdallal kiránduló, utcákon végigvonuló fiatal lánykákra — és arra, hogy: érdeemes, érdeemes. g. j.

— **A trónörökös pár megérkezett a fővárosba.** Bukarestből közlik: Károly trónörökös és Heléna hercegnő tegnap délelőtt megérkezett a fővárosba. A trónörökös pár Konstanán keresztül jött és az állomáson fogadtatásukra megjelent a királyi család, az összes miniszterek és tábornokok, valamint a fővárosban tartózkodó összes képviselők és szenátorok. Délben a Metropolitan istentisztelet volt, majd az istentisztelet után a királyi család a királyi palotába hajtatott, ahol Károly herceg és felesége kihallgatáson fogadták Averescu miniszterelnököt és a kormány tagjait. Hivatalosan közlik, hogy amnesztia rendeletet a trónörökös pár megérkezése alkalmából nem adnak ki.

— **Május 23-án nemzeti ünnep** Május 23-án ünnepeli meg az ország lakossága Moldvának Romániához való csatolását. Ez napon általában munkaszünet lesz. Az üzletekre a vasárnapra vonatkozó rendelkezés érvényes.

— **Expresszhajó-közlekedés Bécs és Belgrád között.** Május 2-án indultak meg az első expressz gőzhajók, amelyek Bécs és Belgrád között közlekednek. A forgalmat a legnagyobb és minden kényelemmel felszerelt Saturnus, Uraus és Jupiter nevű gőzhajók bonyolítják le, amelyek az utat harminchat óra alatt teszik meg. Az utlevél-, podgyász- és vámvizsgálat magán a hajón történik. Mind-egyik hajó nemcsak a személyközlekedésre szolgál, hanem mintegy ötven tonna sulyban gyorsáruszállítást is végez.

— **Weizmann és Brandeis tanácskozása.** Washingtonból jelentik: Megbízható közlések szerint dr. Weizmann Brandeis főbíróval hosszabb megbeszélést folytatott. Weizmannnak Washingtonban való tartózkodásáról a nyilvánosság mitsem tudott, csak később, elutazása előtt tudták meg, hogy Washingtonban van, amikor egy washingtoni cionista vezető, Emil Berlin rt fogadta. Mr. Berlin egyike a legnagyobb amerikai műszaki tekintélyeknek, aki húszezer dollárt ajándékozott 1-guiban palesztinai célokra és aki a jeruzsálemi egyetem felépítése körül igen sokat fáradozik.

— **A kolozsvári árumintavásár.** A kolozsvári árumintavásár előkészítőbizottság szombat este ülést tartott, amelyen megválasztották a védnökség és az elnökség tagjait. A vásárt július 15-én nyitják meg a Farkas u'cai református gimnázium épületében.

— **Magyar csapatösszevonások a román határon.** Bukarestből jelentik: A román kormány értesült arról, hogy a magyar határon élénk csapatmozdulatok és csapatkoncentrációk folytak. Ezért megbízta a budapesti képviselőjét, kérjen felvilágosítást a magyar kormánytól.

— **A zsidó Nemzeti Alap Palesztinába költözközik.** Hágából jelentik: A zsidó Nemzeti Alap, legutóbbi ülésén elhatározta, hogy a Nemzeti Alap főirodáját Jeruzsálembe helyezik át. A Nemzeti Alap kezelését egy külföldi célnépvégélő házban fogják eszközölni. A házban a Nemzeti Alap munkaságáról statisztikai táblákat és egyéb erre vonatkozó tárgyakat fognak kiállítani.

— **A szovjetek a kommunista Poale Cionpart ellen.** Berlinből jelentik: A szovjetkormány a Poale Cionpart kommunista szárnyának működése iránt bizalmatlansággal viseltetik és a csoportot, amelyet eddig támogatott, most valósággal üldözi. A párt kénytelen minden nyílt propagandát mellőzni és csak földalatti propagandát folytathat.

— **Diszeldadás a magyar színházban a hadiárvaik javára.** A hadiárvaik segélyező országoi egyesület kolozsvári csoportjának felkérésére a magyar színház május 13-án este ünnepi előadást rendez, amelynek tiszta jövedelmét az egyesület rendelkezésére bocsátja. Az előadás műsora a következő: 1. Hunyadi László nyitánya, előadja a színházi zenekar. 2. Prologus, írta Ligeti Ernő, előadja Lengyel Vilmos. 4. Csengettyű ária a „Lahma“-ból, éneklő Baranyai Jolán. 4. Ennescu, Ady és Goga dalok, éneklő Bratan Miklós. 5. Német és román dalok; éneklő Loober Ilona II. rész: 1. Ária a „Bijazzók“-ból, éneklő Ruvinszky R. fael. 2. Duett az „Aida“-ból: Lávay Ilona és Jean Anastasiu. 3. Dalok: Jean Anastasiu. 4. Philene áriája a „Mignon“-ból: Éneklő Baranyai Jolán. A hadiárvaikat gondozó egyesület különben május 15-én és 16-án Kolozsváron kongresszust fog tartani. A delegátusok nagy számára való tekintettel a rendezőbizottság ezúton hívja fel Kolozsvár város lakosságát, hogy a kongresszus tartására a delegátusok részére lakást ajánljon föl. A felajánlott lakások címét a rendező bizottságnak Strada Coganiceanu 8. szám alatti helyiségében lehet bejelenteni.

— **Távirati felelősség a városi luxusadó ellen.** Megirtuk, hogy a kolozsvári Leügyi államtitkárság jóváhagyólag véleményezte a városi luxusadóról szóló törvényjavaslatot. A kereskedelmi és iparkamara szombaton táviratilag fordult a bukaresti kereskedelemügyi miniszteriumhoz, amelyet újólag a rendelet felülgészítésére kért. Értekezésünk szerint dr. Pop polgármester kifejezte, hogy niacsa módjában a városi háztartás előirányzott költségvetésén változtatni.

A Magyarországi Újságírók Egyesülete gróf Apponyi Albertet díszleggyá választotta és a kitűnő államférfiuról diplomát is kapott. Apponyi hosszabb beszédben köszönte meg a diplomát és többek között ilyeneket mondott: „Nagy megtiszteltetésnek veszem, hogy ezek a gyakran félreértett, gyakran bűnös, de általában becsült tagjai a közéletnek, engem dísztagjukká választottak.“ — Ha gyakran bűnösök az újságírók, akkor mégis miért becsült tagjai a közéletnek és miért általában becsülték? Ha általában becsülték, akkor talán mégsem gyakran bűnösök, vagy ha gyakran bűnösök, akkor becsülték is legfőlegb csak néha néha lehetnek. De ha már tudom, hogy gyakran bűnösök és gyakran nem, akkor semmiesetre sem lehet gyakran félreértetni őket, hanem ellenkezőleg gyakran megérthető, csak épen azt kell megállapítani, mikor bűnösök a közéletnek eme tagjai és mikor nem azok és aszerint kell szabályozni a megbecsültetésüket is. Ugyálszik Kalksburgban másképp tanították a stilszítikát és a logikát, ahogy mi tudjuk. Apponyi valószínűleg úgy rendezte el agyában ezt a mondatcsoportot: Nagy megtiszteltetésnek veszem, hogy az újságírók, akik általában becsült tagjai a közéletnek, de akiket gyakran félreértettek, akik gyakran bűnösök, engem dísztagjukká választottak. A kurzus azonban nem sziveli az egyenes logikát és gyakran érti félre a közéletnek ama tagjait, akik írnak, azokat is, akik szónokolnak. Apponyi nem szereti, ha félreértik, legkevésbbé szereti, ha a kurzus érti félre, azért kanyarított olyan mondatot, amelyet félreértetni lehet. Hiszen azért tanulta Kalksburgban a stilszítikát. (u. p.)

— **Uj román-magyar vasuti tárgyalás.** Az „Uj Kelet“ megírta, hogy a Magyarország és Románia közötti mindennapos vasuti forgalomra vonatkozó tárgyalás megszakadt. Mint az üzletvezetőségtől értesülünk, május 18-án új tárgyalást kezdenek ebben az ügyben.

— **Kinevezés.** Francu Demeter aradi vasuti üzletvezetőhelyettes kerületi vasutigazgatónak nevezték ki Brassóba.

— **Az angol költségvetés palesztinai tétele.** Londonból jelentik: Az angol alsóházban már beterjesztették az 1921—1922-ik költségvetést, amelyben helyet foglalnak a palesztinai és mezopotámiai kiadások is. A Daily Express és a „Daily Mail“ nem mulasztják el ezt az alkalmat a kormány támadására. A többi lapok szintén sokat foglalkoznak a költségvetéssel és részben helyeslik a palesztinai kiadásokat, részben meg sem emlékeznek rála.

Fakereskedők és termelők kongresszusa. Brassából jelentik: Vasárnap délelőtt nagyszámu romániai és a csatolt területekről érkező fakereskedők és fatermelők jelenlétében nyitotta meg Florescu erdömérnök a fakereskedők és fatermelők kongresszusát. Florescu ecsetelte a faipar jelenlegi nehézségeit. Majd a kormány kiküldötte dr. Nisits javaslatára elnöknek nagykövületi Tischler Mór választották meg. Tischler elnök rámutatott a faipar nehéz küzdelmeire. Beszédében hangsúlyozta, hogy a konszolidáció érdekében a faiparosoknak tömörülnök kell.

A tordai kereskedők szervezése. A Sfatul Negustoresc kereskedők szervezetének kolozsvári fiókja elhatározta, hogy a kereskedelmi akcióba bevonja a körletébe tartozó vidéki kereskedőket is. Vasárnap a szervezet több titkára Tordára utazott, ahol gyűlést tartottak és informálták az általános gazdasági helyzetről a kereskedőket. Az egyre szigorubb kormányrendeletekkel és a szabadkereskedelem ellen irányuló hivatalos hangulattal szemben rövidesen az egész ország kereskedői egysége frontba tömörülnök.

Az ügyvédek kongresszusa. Bukarestből írják: Tegnap délután folytatták az ügyvédek országos kongresszusát. Ezúttal Dobrescu képviselő, az ilfovi kamara dékánja elnökölt. Bodnarecu (Csernovitz) az ügyvédképzés reformjáról beszélt és annak a nézetének adott kifejezést, hogy a törvényhozás egységesítése csak fokozatosan történhetik meg. Corzu javaslatot terjeszt be ügyvédek Othona felállítására és ügyvédi nyugdíjalap létesítésére, amit a kongresszus elfogadott. Pericheanu az összeférhetlenségi törvény szigorú alkalmazását követelte, valamint energikus rendszabályokat a klienshajhászok ellen.

Házasság. Marikovits Bellát Szinér váralja eljegyezte Grünfeld Béla Erőműhályfalva. (Mindem külön értesítés helyett.)

Nő Milikét Cluj, eljegyezte Stein Jenő Marosludas. (Mindem külön értesítés helyett.)

Weisz Lilit Szatmárról eljegyezte Lukács-Leitner Zoltán elvtársunk, a nagyváradi „Miz-rachi” felelős szerkesztője.

Schwartz Jakab elvtársunknak, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség kis intézőtanácsa tagjának, a Kadima lapkiadó r. t. igazgatósági tagjának, a Tarbut országos zsidó iskolaszervezet ügyvezető tagjának, a kolozsvári ort. hitközség elnökének leánya, Aranka május 8-án, vasárnap délután kötött házasságot dr. Brunner Sándor elvtársunkkal, a város zsidó közönségének osztatlan nagy részvétele mellett.

Halálozás. Feszt Sándor mészáros-mester vasárnap este váruflanul elhunyt. Temetése 10-én lesz a köztemető halottas kápolnájából.

Újabb hamis ötszáz leles bankjegyek. A Banca Nationala vezetősége rájött arra, hogy az utóbbi időben ismételt hamis 500 leles bankjegyek kerültek forgalomba, melyek ismertető jeleire vonatkozólag közlik, hogy a hamis 500 leles színe sötétebb, papírosa rosszabb minőségű és fogásán észre lehet venni a különbséget. A szériaszám alakja és formája eltér az eredetitől és a víznyomás is rosszul látható. Az 500-as szám nyomása rosszul sikerült és kissé dől. Erősebb megfigyelés esetén a három aláírás gyenge utánzata is felismerhető.

Öngyilkosság. Mázsa Péter hetvenhatéves földmives vasárnap este Holdvilág-utca 41. számú lakásán felakasztotta magát. Meghalt. Holttestét beháztították a törvényszéki orvostani intézetbe.

Halál az utcán. Petko Jenő hadnagy vasárnap délután összeesett az utcán és meghalt.

A Városi Tanács 158.921 sz. határozata értelmében a nyilvános plakátvállalat üzemét a „Reclama” vállalat vette át. Hétfőtől, 1921. május 9-től kezdődőleg hirdetések kizárólag nevezett vállalat irodája útján (Piata Unirei 4.) ragaszthatók ki.

Kolozsvár legszebb és legkellemesebb nyári éttermét nyitotta meg május 1-én a „Központi” szálloda a Bánffy-palotában (volt Nagy Gábor).

Ismét kapható Földes világhírű Margit krémje (szappan, puder, mely pár nap alatt üdév, szép, rozsmás, simává teszi az arcot. Eltűntet szelét, májfoltot, minden bőrbajot. Zsirtalan, ártalmatlan, rögtön szépít. Kapható mindenütt.

KOZGAZDASAG

Erdélyi vetésjelentés. Az Erdélyi Gazdasági Egylet közli: Az őszi vetések a beállott esőzések következtében általánosságban megjavultak, helyenként azonban, különösen a Székelyföld egyes vidékein — a csapadék markáson érkezett s így az erős kirithulás folytán nagyobb területek estek kiszáradt alá, amely helyenként a 30 százalékot is elérte. Különösen sokat kellett a rózsából kiszántani. A megmaradt őszi vetések ritkák. A tavaszi kalászosok a hosszantartó szárazság következtében gyengén fejlődtek. A korai vetések még jobbaknak mutatkoznak, a későiek azonban igen gyengék. Őszi repce az alföldön már teljesen virágzásban van, gyenge termést ígér. Kerti vetemények általában sokat szenvedtek a szárazságtól, rosszul keltek és fejlődtek, a beállott esőzések következtében erősebb fejlődésnek indultak. Cukor- és takarmányrépa, valamint a mesterseges takarmányfélék fejlődésében is erősen meglátszik a hosszas csapadékhiány. Szőlő fejlődése kedvező, helyenként első permetezés előtt áll. Gyümölcsösökben általánosságban bő virágzás mutatkozik.

Pangás a budapesti borpiacon. Budapestről jelentik: A budapesti borpiacon az üzlet teljesen pang, mert a vauatviszonyok eltolódása miatt a magyar bor már nem versenyképes az osztrák és cseh piacon. A gazdak kéri akarják a 300 koronás kiviteli illeték engedését és a bortermelési adó leszállítását. Homoki bort 15—18 koronáért, jobbat 22 koronáért adnak.

Textilárúk szabad bevitele Csehszlovákiába. Prágából jelentik: A Külkereskedelmi Hivatal legutóbbi rendelete értelmében a gyapju behozatalára nem kell külön engedély. A május elsején életbelépett csehszlovák-francia kereskedelmi szerződés értelmében a fonál- és szövetárúk behozatala is felszabadul.

Illeték a kikötőbe érkező áruk után. Bukaresti jelentés szerint május elsejétől kezdve Románia be- és kiviteli-illetéket szed a dunai és fekete-tengeri kikötőkbe be- és azokból kifutó áruk után. Az új illeték felszázalék.

A szlovenszki tüzfapiac helyzete. Pozsonyból írják: Az utolsó két évben a száz ezer vagonra rugó szlovenszki tüzfatermésből hevenyezer vagon az erdőben és a kereskedők raktáraiban rekedt. Közben megindult a széntermelés is, ami teljesen tetete a tüzfatermelés válságát. A szlovenszki tüzfatereskedelem megmentése már most egyedül attól függ, hogy a normális gazdasági forgalom az utódállamok között helyreálljon és magában Csehszlovákiában is beálljon a gazdasági konszolidáció. A fenyegető bajok tömörülésre bírtak a tüzfatermelőket. Szlovenszki tüzfatermelők szövetségének értékesítő szervezetével (Pozsony, Koronázódomb tér 2. központi organizáció létesült, amely a szlovenszki harminckilenc legismertebb tüzfatermelő-vállalatot öleli fel mintegy ötven ezer vagon évi termeléssel. A csehszlovák külkereskedelmi hivatal ezt a szervezetet hivatalos szervnek ismerte el és megbízta a tüzfakivitel irányításával, valamint a kivitelnek a termelők között való kontingentálásával. A földművelésügyi miniszter kormánybiztost nevezett ki a szervezet élére.

Prága, máj. 7. Lei 120 12, dinár 200—, marka 108³/₄, leva 83¹/₂, svájci frank 1283—, norvég korona 1124¹/₂, dán korona 1324¹/₂, svéd kor. 1699¹/₂, lira 363—, francia frank 594¹/₂, font sterling 284¹/₂, dollár 70⁸/₇, osztr. kor. 1162, holland for. 2568¹/₂, belga frank 590¹/₂, lengyel marka 800.

Zürich, máj. 7. Bukarest 940, Berlin 855, Amsterdam 199—, Newyork 560—, London 2233, Páris 4675, Milánó 2875, Brüsszel 4765, Kopenhága 102—, Stockholm 131—, Krisztiania 86—, Prága 780, Budapest 270, Zágráb 405, Varsó 68, Bécs 140—, Madrid 78¹/₂, oszt. leib. kor. 94, Buenozayres 175.

Páris, május 7. Lei 20 centimes.

Zsidók! gondoskodjatok a Kaddisókról! Adakozzatok a Tarbutra!

SZINHÁZ

Magyar Nemzeti Színház
Heti műsor:

Kedd: arakkal.) Bajazzók. (Jean Athanasiu és dr. Nasta Mihály, a hamburgi operaház első tenoristájának vendégjátékával.) — Parasztbecsület. (Jean Athanasiu vendégjátékával. Főlemelt helyárrakkal. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)
Szerda: Cara Negi, fantomimikái klasszikus táncművésznő főlépése. (Goldmark, Chopin, Bizet, Délibea, Liszt műveinek interpretációja. Premiere-helyárrakkal.)
Csütörtök: Tosca. (Jean Athanasiu és dr. Nasta Mihály, a hamburgi opera első tenoristájának vendégjátékával. Főlemelt helyárrakkal. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)
Péntek: Jótékonycőu előadás, a hadiársvak javára. (Opera részletek, áriák. Jean Athanasiu, R. Lorbeer Ilona, Baranyai Jolán főlépésével. Főlemelt helyárrakkal.)
Szombat: Megjött a Messiás. (Ujdonság először. Premiere helyárrakkal.)
Vasárnap d. u.: Gül baba. (Mersékel helyárrakkal.)
Vasárnap este: Megjött a Messiás. (Ujdonság 2-odszor. Premiere helyárrakkal.)

Bemutató előtti a „Megjött a Messiás”

Szombat este mutatja be a kolozsvári magyar színház *Kaczér* Illés háromfelvonásos drámáját, „Megjött a Messiás”-t. Egy ismeretlen világ tárul majd a közönség elé, sok bizarr különösséggel és izgató misztikumával. A darab a legmagabb jelenben játszódik, de mirtha korok támadnának fel, lelek és világfelfordulások harcaiban rég letűnt századok viaskodnak az eljövendő idővel. Mglepetés lesz. A címszerep Táray Ferencé, ő lesz a Messiás. Duzzadt hittel érkezik hirdetni az új ember igéit, de utóleri az ige hirdető végzete. Ellenlába és tagadója a kenek reb Ancsel, a dsgazdag chásid, Szakács Andor. Leánya a rajongó Channele, aki Messiással a börtönbe is velemegy: Baróti Ersei. A többi szerep is csupa hálás feladat. A művészegyüites nagy kedvvel foglalkozik a darabban. Szentgyörgyi István, akit a közönség évek óta nem látott másként, mint népszínművek paraszt-szerepében, egy Messiás-váró vén zsidót alakítva mutatja be ragyogó ábrázoló-képességét. Lengyel Vilmos egy félszeg talmudista, partnere Batja, a szerelmes kis gettóvirág. Mihályi pupos kofa lesz. Berki József félkégyelmű fiu, Réthey baromhajesár, Bérczi, Sümegi két szórzábasogató vitakozó, Oláh Ferenc kenetes csodarabbi, Nagy Gyula izgékony templomszolga, Laczko Aranka, Miklóssy Margit meg a többi mind, csupa hálás jól felfogott szerepben. A „Megjött a Messiás”-t osztatlan érdeklődés várja, bizonyos, hogy szinpadai és irodalmi eseménye lesz Kolozsvárnak. A darab a bemutató napján könyv-alakban is megjelenik.

Lear király a jiddis színházban. Szombaton este „Lear királyt” játszotta Rubinstein és Friedmann Kolozsváron vendégszereplő kitűnő jiddis színtársulata. A kitűnő jiddis-dráma mély benyomást tett a közönségre, amely a főszereplő Rubinsteint, Rubinsteinnét és Friedmann hálásan ünnepelte. Május 10-től kezdve a színtársulata Biasini-kabare helyiségében folytatja előadásait. Hétfőn este Richter, a hirnevés amerikai jiddis író drámája, a „Die blinde Liebe” kerül bemutatásra. Josef szerepét Rubinstein, Mosel Kálmant pedig Friedmann, a színtársulat kedvenc komikusá játsza. A közönség, amely egyre nagyobb érdeklődéssel kíséri a színtársulat itteni működését, bizonyára az új helyiségben is szívesen fogja látogatni az előadásokat.

A színházi iroda hírei:

Lázás érdeklődéssel várja a közönség a keddi és csütörtöki színházi estét. Dr. Nasta Mihály, az európai híri tenorista, aki jellegje a hamburgi opera művésze és Jean Athanasiu egyttiesen fognak főlépni a két estén. Kedden a „Bajazzók” és a „Parasztbecsület”, csütörtökön pedig a „Tosca” fog színtekertülni. — A pünkösdi ünnepeken két délutáni előadás lesz. Vasárnap délután a „Gül babá”-t, hétfőn délután pedig a „Cseregyerekek”-et adják. Mind a két délutáni előadásra előre meg lehet váltani a jegyeket. — Szerdán este Cara Negi, a hirnevés pantomimikai klasszikus táncművésznő fogja bemutatni szebbnél-szebb táncait. Hatalmas, klasszikus műsora az egész estét be fogja tölteni.

ST

Vasárnap

Arad: Az a cíós győzelmet arad és a Kinizsi csapa T. A. C. fölött. Erős sikerült ellenfelet.

Nagyváradi: mérkőzést a N. A. Ellenfele a Török főlény mellett játsza pón a Törökvs kap Rónayvel és ajultan perccel később Szil halfját a bíró durva kezdve a Törökvs meccset. A N. A. C. kisebb gólkülömbőség ezzel „Nagyváradi”

Marosvásárhely: A K. A. S. E. szim változatos játék u eredményt ért el a ellen.

Ausztria—Ném csütörtökön találkozz szág válogatott csapat mérkőzésen az eldörtetlen eredmén

Főszerkesztő: E Felcős szerkesztő: KADIMA Szerkesztőség: Csaba R. Kiadóhivata

ARADI KÖTŐ- ÉS K

Ajánlja tav töltőaru ujd Erdély m

postacsó

azonnal sz

Grünwa

Uvegcs

tükörá

épületüvege

Oradea-Mare, S

tudatja, ho

szállitmány

Készít mindenféle

geket és tükröket

rozását. — Fintül

(10/10 coll) ládákba

Minden méretü

üvegek állandó

Szilágyi El

Ajánlja: likör, rum kül pezsgőt és borat.

BLUENFEE

RT. CLUJ

Ajánlja saját főzésü szilva- se likör- és rumkülönlegességeit, v Str. Julia Maniu (v

Legbiztosabb

megélhetést

biztosít egy

APRÓHIRDETÉSEK

Egy szó ára 1 lel. Vastagabb betűvel 2 lel. Legkisebb apróhirdetés ára 10 lel.

Angolból, franciából, németből oktatok havi 70 leiert. Calea Victoriei (v. Kossuth Lajos-utca) 16.

Perfekt szors- és repirónó azonnal felvételik. Cím a kiadóban.

Két jókarban levő heverő diván és kinyitós vaságy kerestetik megvételre.

Ruhahímzés és tamborirozás divatlap után készül. Hímzőszalon és előnyomda, Matom-utca 12., 1. em.

Egy újonnan berendezett női fodrász és manikűr üzlet teljes berendezése és felszerelése eladó. — Bővebbet „Kelet” Hirlapjában, Arad, str. Alexandri (v. Salac-utca) 1. szám. 949-I.

Ha elegánsan akar öltözködni, — csak Schönfeldnél csináltasson ruhát, aki a legeszesebben és legolcsóbban készíti el. Str. Julia Maria 34. (v. Szentegyház-utca) a kapu alatt jobbra, 2. ajtó.

A közönség figyelmébe! Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy Kovács Albert ural társulva módomban van a közönség legkényesebb izlésének is eleget tenni. Műhelyemben állandó kész cipők kaphatók. A n. é. közönség szives pártfogását kéri **IZRAEL ALADÁR**

Családi ház három szoba, konyha és mellék-helyiségek Dohány-utca 2. szám alatt kedvező feltételek mellett eladó. — Értekezhetni Kupferstein-nyomda, Szentegyház-u. 6.

PARAFADUGÓT, pléhkoronadugót, staniol-üveg kupakot, üvegcsimkét, fadugót, — hordóbádugót, kénlapot, facsapot és különféle pincészeti cikkeket szállít legolcsóbban **Guth A. Fiai, Satu-Mare**

König Miksa szállító **A B A D.** Indít. gyorsaru gyűjtő-kocsikat minden irányból, minden irányba teljesség mellett. 1082

A világhírű **„ALBA”** cipőfémhártyó kapható nagytételben és detailban a **ROZSA** nagy- 1215 drogeriában, Cluj—Kolozsvár, — Piata Unirii 26. (Mátyás kir. tér)

Vétel és eladás Perza szőnyegek, zongorák, Wertheim kasszák — valódi ékszerek, egész lakberendezések óriási választékban **Sternbergnél** Nagyvárad, Kishidő

CLUJ ÉS ERDÉLYRÉSZEI KOLOZSVÁR ÉKSZERÁRUGYÁR

Átköltöztet saját házába, Timár-u. 12. Bejárat a Szappan-utca felől le.

Roth és Goldberger

75 lei 1 kg essenz

Rum- és likőr esszenciák közkedveltek a volt Magyarország egész területén. Megrendelések utánvétel mellett eszközöltetnek. — Hiányért vagy törésért felelünk. — Csomagolás saját árban.

GLÜCK HENRIK Oradea-Mare, Calea Victoriei (Kolozsvári-u.) 74

Feltűnő olcsó árak!

Most érkezett nagy mennyiségben békebelli minőségű prima flor- és muslin-harisnya divat színekben.

Gyermek-harisnya, prima flor, minden nagyságban.

Nagy választék női selyem-, gyapjú kabát- és átkötés-bluzokban 1197

BLATT

KÖTÖTT SZÖVÖTT ÁRUHÁZA CLUJ, FÖTÉR 13. SZÁM.

SABENICA (Görgéysóakna) fürdőhelyen

▼
 június 1-én nyílik meg az „orth.” kőser vendéglő
 Figyelmes kiszolgálás. Olcsó árak

„METROPOL”-ban Caffe-restaurant
 és elsőrangú cigányzene esténként (1206)

10 lei.

Sefir Delén

Női harisnya

10 lei.

Dick Áruház, Cluj
Str. Regina Maria 5.

„Melissát” kérjen, ha finom cukorkát akar!

KRISTÁLY
Fest, tisztít. TELEFON 500, 11-21

Megérkezett Olaszországból óriási tétel textil-áru
Moskovitz és Delmann rőtös- és rövidaru üzletebe Calea Reg. Ferd. (v. Wesselényi-u. 2)

Óriási választék! — Feltűnő olcsó árak!
Schiffen vászon ..... 12-50 leitől Mosó kreton és grenadin .. 15.— leitől
Ing sefir ..... 15.— „ 1 MTR. FÉRFI GYAPJUSZÖVET 80 LEI
Árukészletünk vételkényszer nélkül megtekinthető

Phönix Kénsav- és vegyi-termék k gyár
Baia Mare Nagybánya Sörgöncim: PHÖNIX BAIAMARE.
(gyár Alsófernezeley)
Ajánlja termékeit
Prima rézgalic 98—99% békebelli
minőségű. Továbbá: Kénsav minden minőségben, ecetsav 80%-os étkezési célokra, sósav, vasgálic, g'aubersó, keserűsó, ólomcukor, zinkveiss, vörörsz és ólom tömbökben.

Legolcsóbb árakban
beszereshető falzöld több színben Horgonyfűhár, venyige fekete és mindenféle festékárak, olajkence, valamint fűszer- és rövidárak
Kalmár Árnforgalmi R.T.
Kolozsvár, Deak Ferenc-utca 42
Fő-üzlet telefon 4-25 Fiók-üzlet telefon 5-40

Fényképészsegéd vagy nő és nagyító retusőr felvétetik, azonnali belépésre Schemnitz, fényképész, Temesvár Jenő herceg-u. 14. 984

Alkalmi vétel!
Szalmakalap
A hajdunánási szalmakalapgyárosok 2 kocsis szalmakalapot szállítottak le Kolozsvárra, mely Calea Reg. Ferdinand 93 szám alatt jutányos áron árusítatik ki

ERDÉLYI ENYVGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
◄►
CLUJ—KOLOZSVÁR
STR. APRINJOARELOR (GYUFAGYÁR-U.) 15
TELEFON 11—12 TELEFON

Ékszereket, ezüst-neműeket

zseb- és karórákat teljes bizalommal vásárolhat
FENYŐ ÉS BRAUNFELD-NÉL
Cluj, Piata Unirii 9. Telefon 350

Externa nemzetközi szállítási és vámolási vállalat
Központ: Oradea-Mare.
Fiókok: Biharpuspöki, — Bihar-keresztes, — Nagyszalonta, Kötégyán, Szatmár, Halmi
Nemzetközi transportok. Állandó gyűjtővagonok Wienből, Budapestről és a külföld nagyobb városaiából. — Állandó belföldi gyűjtőforgalom.
Sürgöncim: „EXTERNA” — Oradea-Mare

Cukorkakereskedők nagy forgalmat érnek el a PÉNZES
cukorka, csokoládé árusításával — Minden tizedik csomagban pénz van Megrendelések **Wolfovits Simon Margittó**

Cimj (Kolozsv

A dési

Ami a d gal új fejezet A zsidó nemz zása volt. A környező váro öntetű akarat zeti lobogó a a zsidóság eg Nem volt kis amely a zsidó nyilatkozott a böz Messias tartotta a ma negvan a zsidó konzervatívizm kedő szellem zeti gondolat odaköive szer személyi csal és gyémántná dacoltak vére zsidó nemze szétszórt zaid testvériség je ezméjében. A mitingen jele taia le lekhf vativ lélek k ársra kénysze

Dés, sok te zsidóság tör gyetlen, ame aladnia, hog abját, a szai Csak ez az e amely épít és hasznosítja m

A dési zetiben rejő Bizonyára va kételkedők, v kevesebben n igazságosak mozzalomnak latok, valóság latok vanna rés. Indulato megértjük r ben. Ezek is mitöb, zsid lyeket föl ke Ez történt lambösz kol vényismereté és középkori lényével isme zeti gazdag mondatában vagy mint felvillant az kelene szöle és emelkedet zsidók szent lanatok, ami az ő átmage akik nem vo megyeház fé igéit. Szinte nemzeti go megkapaszko lehetnek zsi lelkek, vezér zet ellen me építés ellen

Holott helyen em